

บทที่ 6

การพิจารณาให้สินเชื่อการเกษตรของธนาคารพาณิชย์

เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ 3 แห่ง คือ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด, ธนาคารกสิกรไทย จำกัด และธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด ดำเนินงานสินเชื่อการเกษตรโดยตรงและร่วมมือกับสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ดังนั้น จะโคกล่าวถึงการดำเนินงานทั้ง 2 ด้านแยกจากกัน

สำหรับการดำเนินงานสินเชื่อการเกษตรโดยตรงนั้นธนาคารกรุงเทพ จำกัด ดำเนินงานด้านนี้เป็นแห่งแรก และเป็นธนาคารพาณิชย์ที่ให้เงินกู้แก่เกษตรกรมากที่สุดในบรรดาธนาคารพาณิชย์ด้วยกัน

ส่วนการดำเนินงานร่วมกับสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจะโคกล่าวรวม ๆ กันไป เพราะไม่ว่าเป็นธนาคารใดก็ถือหลักดำเนินงานอันเดียวกัน อาจแตกต่างกันไปบ้างในกาปฏิบัติแต่ละท้องที่ เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน แต่เหตุดังกล่าวไม่ได้เป็นสาระสำคัญในเรื่องนี้

1. การดำเนินงานสินเชื่อการเกษตรโดยตรง

ลำดับขั้นในการดำเนินงานสินเชื่อการเกษตรโดยตรงมีดังนี้

- 1.1 ประเภทของสินเชื่อการเกษตร
- 1.2 ระเบียบในการพิจารณาให้สินเชื่อ
- 1.3 วิธีการพิจารณาให้สินเชื่อการเกษตร
- 1.4 การควบคุมติดตามผล
- 1.5 การเรียกคืนเงินกู้

1.1 ประเภทของสินเชื่อการเกษตร

ธนาคารได้จำแนกสินเชื่อการเกษตรออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1.1.1 สินเชื่อการเกษตรประเภทส่วนบุคคล เกษตรกรรายใหญ่ที่มีเนื้อที่ประกอบกาเป็นของตนเอง มีอาณาเขตกว้างขวาง แต่ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการเพาะปลูกหรือขยาย

งานและปรับปรุงกิจการของตนเองให้ดียิ่งขึ้น เกษตรกรดังกล่าวนี้จะมาติดต่อกับธนาคารเพื่อขอกู้เงินไต่ทั้งที่สำนักงานใหญ่และสาขา

1.1.2 สินเชื่อการ เกษตรประเภทสมาชิกกลุ่ม เกษตรชั้นเล็กหรือชั้นกลางที่มี เนื้อที่ประกอบการน้อยหรือไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ทั้งยังขาดเงินทุนในการดำเนินการเกษตรชั่วฤดูกาลหนึ่ง ๆ เกษตรกรที่มีความประสงค์จะกู้เงินจากธนาคารจะต้องจัดรวมเป็นกลุ่มเพื่อมาติดต่อกู้เงินจากธนาคารสาขาในท้องที่ที่ตนดำเนินการอยู่

1.2 ระเบียบในการพิจารณาให้สินเชื่อ

ระเบียบในการพิจารณาให้สินเชื่อของธนาคารกรุงเทพ จำกัด แสดงไว้ในตารางที่ 8 โดยแบ่งตามประเภทของสินเชื่อที่ให้เกษตรกรรายบุคคล และเกษตรกรรายกลุ่ม

ตารางที่ 8

ระเบียบการพิจารณาให้สินเชื่อ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด

	เกษตรกรรายบุคคล	เกษตรกรรายกลุ่ม
ก. <u>คุณสมบัติผู้</u>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรโดยแท้จริง 2. ประกอบอาชีพอยู่ในจังหวัดที่ธนาคารขยายงานไปถึงแล้ว 3. มีความสามารถที่จะใช้เงินกู้ให้เป็นประโยชน์ 4. มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ 5. เป็นผู้มีความประพฤติดีขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพ 	<ol style="list-style-type: none"> มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับเกษตรกรรายบุคคลตั้งแต่ข้อ 1 - 6 และ 7. เป็นเจ้าของหรือเช่าที่ดินประกอบอาชีพที่มีขนาดเพียงพอ 8. ปลูกพืชชนิดเดียวกันและตั้งบ้านเรือนประกอบกิจการอยู่ในท้องที่ใกล้เคียงกับสมาชิกในกลุ่มเดียวกันนั้น

	เกษตรกรรายบุคคล	เกษตรกรรายกลุ่ม
ข. จำนวนเงิน ใหญ่	<p>6. ไม่มีหนี้สินส่วนตัว</p> <p>7. มีความรู้และประสบการณ์ทางการเกษตรเป็นอย่างดี</p> <p>8. เป็นเจ้าของที่ดินประกอบอาชีพที่มีขนาดเพียงพอ</p> <p>ขอกู้โดยไม่จำกัดวงเงิน ขึ้นกับวัตถุประสงค์ในการขอและความจำเป็นของโครงการผลิตของผู้กู้</p>	<p>1. กรณีที่ไม่มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองและไม่มีหลักประกันอื่น ๆ ขอเงินไว้ในวงเงินไม่เกินรายละเอียด 3,000.- บาท</p> <p>2. กรณีที่มีหลักประกันอาจจะขอเงินเพิ่มเติมในวงเงินที่สูงกว่า 3,000.- บาทได้</p>
ค. หลักประกัน เงินกู้	<p>อสังหาริมทรัพย์อื่นใดแก่ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง ในบางรายอาจจัดให้มีบุคคลเป็นผู้ค้ำประกัน</p>	<p>กรณีที่ไม่มีอสังหาริมทรัพย์เป็นหลักประกันให้ทำหน้าที่ค้ำประกันร่วมกันจากสมาชิกทุกคนในกลุ่มเดียวกันรวมทั้งมอบผลิตผลที่ตนผลิตได้เป็นหลักประกันการกู้ยืม</p>
ง. ระยะเวลา ใช้คืนเงินกู้	<p>เงินกู้ระยะสั้น : ชำระคืนไม่เกิน 1 ฤดูที่ผลิตหรืออย่างมากไม่เกิน 12 เดือน</p>	<p>ทำนองเดียวกันกับการใหญ่แก่เกษตรกรรายบุคคล</p>

	เกษตรกรรายบุคคล	เกษตรกรรายกลุ่ม
จ. อัตรา ดอกเบี้ย	<p>เงินกู้ปานกลาง หรือระยะยาว : ชำระคืนไม่เกิน 5 ปี ในแต่ละปีผ่อนชำระ เป็นรายงวดจำนวน มากน้อยขึ้นกับความ สามารถในการ ชำระหนี้ของลูกคา เงินกู้ระยะสั้น : ร้อยละ 12 ต่อปี (ไม่ทบต้น) เงินกู้ระยะปานกลาง หรือระยะยาว : ร้อยละ 12 - 15 ต่อปี (ไม่ทบต้น)</p>	<p>ทำนองเดียวกับการให้กู้แก่เกษตรกร รายบุคคล</p>

1.3 วิธีการพิจารณาให้สินเชื่อการเกษตร

1.3.1 การติดต่อขอเงิน

ก. กรณีที่เป็นเกษตรกรรายบุคคล ผู้ต้องการขอเงินจะติดต่อที่ส่วน
สินเชื่อการเกษตรประจำสาขาหรือสำนักงานใหญ่เพื่อขอทราบระเบียบการและขอแบบฟอร์มโครง
การขอกู้รายบุคคลซึ่งเป็นแบบฟอร์มใหญ่ขอกู้กรอรายละเอียดในเรื่องต่อไปนี้

1. ชื่อ ที่อยู่ อายุ ของเกษตรกรผู้กู้ และสถานที่ประกอบเกษตรกรรม
2. วัตถุประสงค์ในการขอเงิน จำนวนทั้งสิ้นที่จะขอกู้และระยะเวลา
ขอกู้

3. ที่ดินประกอบเกษตรกรรมแบ่งออกเป็นกี่แปลง รวมทั้งหมักไร่
ห่างจากอำเภอเท่าไร เส้นทางคมนาคมใช้ทางใดโดยบาง มีความสะดวกเพียงใด มีระบบการ
ชลประทานหรือไม่ มากน้อยเพียงใด
 4. หลักทรัพย์ที่มีอยู่ใดแก่ เครื่องมือกลกรรมและสิ่งปลูกสร้างที่ตน
มีอยู่แล้ว ที่ดินที่ตนมีกรรมสิทธิ์เป็นชนิดใด ก่อครอบครองโฉนด น.ส.3 เป็นกรรมสิทธิ์โดยตรง
หรือโดยอ้อม
 5. หนี้สินมีเท่าไร เกิดจากเหตุใด ผู้ใหญ่เป็นใคร ตั้งแต่เมื่อใด
อัตราดอกเบี้ยเท่าไร และมีภาระหนี้สินมากน้อยเพียงใด
 6. รายไครายจ่ายของปีที่แล้วมีอะไรบ้าง รายไครายจ่ายในปีต่อไป
และในระหว่างเวลาของปีมีอะไรบ้าง ควรประมาณเป็นแต่ละปีไปตลอดระยะเวลาที่กู้เงินจาก
ธนาคาร
 7. ความสามารถในการชำระหนี้คืนธนาคาร จะชำระคืนได้ปีละเท่าใด
จะชำระดอกเบี้ยได้สม่ำเสมอหรือไม่
 8. ประวัติการดำเนินงานในด้านการเกษตรเป็นอย่างไร นอกจาก
งานเกษตรแล้วมีงานอื่น ๆ หรือไม่ ความรู้ความชำนาญในด้านการเกษตรกรรมมีมากน้อยเพียงใด
โครงการเกษตรในอนาคต
 - ข. กรณีที่เป็นเกษตรกรรายกลุ่ม เจ้าหน้าที่ส่วนสินเชื่อการเกษตรจะ
ทำการคัดเลือกสาขาดำเนินงานเสียก่อน แล้วจึงประชาสัมพันธ์งานคานนี้ให้เกษตรกรทราบ
เกษตรกรผู้ไม่มีหลักประกันหรือมีที่ดินประกอบกานน้อยก็จะจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรขึ้นในท้องถิ่น
โดยมีจำนวนสมาชิก 5 - 20 คน ต่อ 1 กลุ่ม เมื่อจัดกลุ่มได้ครบตามความต้องการแล้วก็
แจ้งให้ธนาคารทราบเพื่อจะได้ทำการสอบสวนคุณสมบัติของสมาชิกในกลุ่มต่อไป
- 1.3.2 การสอบสวนฐานะของเกษตรกร
- ก. เกษตรกรรายบุคคล พนักงานผู้ควบคุมสินเชื่อจะทำการตรวจสอบ
การประกอบการเกษตรและความเป็นอยู่ถึงไรนาของเกษตรกร รวมทั้งทำการประเมินค่าหลัก

ประกันพร้อมกันไปควย แลวนำไปพิจารณาประกอบกับรายละเอียดในโครงการขอกู้ของเกษตรกร

ข. เกษตรกรรายกลุ่ม พนักงานผู้ควบคุมสินเชื่อประจำท้องถิ่น ๆ จะทำการสอบสวนขอเท็จจริงเกี่ยวกับคุณสมบัติของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มเกษตรกร ธนาคารจะยอมรับสมาชิกที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในตารางที่ 8 เท่านั้น เมื่อคัดเลือกสมาชิกกลุ่มได้ตามความต้องการแล้วจึงจะประชุมจัดตั้งกลุ่มเป็นทางการ ซึ่งจะมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารของกลุ่มเพื่อเป็นตัวแทนในการติดต่อบริษัทและคอยควบคุมดูแลการดำเนินงานของสมาชิก

เมื่อจัดตั้งกลุ่มได้แล้ว สมาชิกแต่ละคนจึงจะยื่นคำขอกู้ได้โดยได้รับความเห็นชอบของที่ประชุมกลุ่ม

1.3.3 การอนุมัติให้เงินกู้

กรณีที่เป็นเกษตรกรรายบุคคล หลังจากพนักงานได้ทำการสอบสวนฐานะของเกษตรกรเรียบร้อยแล้วก็จะเสนอรายงานโดยตรงต่อหัวหน้าส่วนสินเชื่อการเกษตร (สำนักงานใหญ่) หรือผ่านผู้จัดการสาขาในกรณีที่พนักงานธนาคารของสาขาเป็นผู้จัดทำขึ้น เมื่อส่วนสินเชื่อการเกษตรได้รับรายงานแล้ว ก็จะทำการพิจารณากลับกรองเป็นขั้นแรกโดยอาศัยหลักเกณฑ์การพิจารณาสินเชื่อการเกษตรในบทที่ 4 หากเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ ส่วนก็จะจัดทำคำรับรองมอบให้หัวหน้าส่วนฯ หรือผู้รับมอบหมายจากหัวหน้าส่วนฯ นำเสนอคณะกรรมการพิจารณาสินเชื่อ (ประจำสำนักงานใหญ่) เมื่อคณะกรรมการพิจารณาสินเชื่อลงมติอนุมัติแล้ว ส่วนฯ ก็จะออกหนังสือแจ้งใหญ่ขอกู้มาติดต่อกับส่วนฯ เพื่อทำหนังสือขอกู้และสัญญาเงิน พรอมนับจควำนองอสังหาริมทรัพย์ต่อไป

กรณีที่เป็นเกษตรกรรายกลุ่ม พนักงานผู้ควบคุมสินเชื่อการเกษตรทำการสำรวจพิจารณาร่วมกับผู้จัดการสาขาโดยไม่ต้องขออนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาสินเชื่อที่สำนักงานใหญ่ เช่นเกี่ยวกับการพิจารณาให้เงินกู้แก่เกษตรกรรายบุคคล เมื่อใดพิจารณาให้กลุ่มใดไปจะต้องส่งสำเนารายงานการพิจารณาอนุมัติและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องให้สำนักงานใหญ่ทุกครั้ง

ธนาคารจะแจ้งให้สมาชิกในกลุ่มทราบว่าใครได้รับอนุมัติให้ขอยืม โดยผ่านทางคณะกรรมการบริหารของกลุ่ม พร้อมทั้งนัดวันมาทำคำขอกู้เงินและสัญญาเงินกู้และสัญญาค้ำประกันกับธนาคาร ซึ่งผู้ค้ำประกันคือสมาชิกทุกคนในกลุ่มที่นอกเหนือไปจากตัวผู้กู้

เมื่อเกษตรกรทั้ง 2 ประเภททำสัญญาเงินกู้พร้อมทั้งจกจ่ายของสังหาริมทรัพย์ และสัญญาค้ำประกันอื่น ๆ โดยครบถ้วนถูกต้องแล้ว ผู้ขอกู้ก็ทำการเบิกจ่ายเงินกู้ไปภายในวงเงินตามสัญญา

1.4 การควบคุมติดตามผล

การควบคุมงานสินเชื่อเพื่อการเกษตรทั้ง 2 ประเภทนี้ถือเป็นหน้าที่ของพนักงานที่รับผิดชอบที่สำนักงานใหญ่ในส่วนสินเชื่อเกษตร และพนักงานส่วนสินเชื่อการเกษตรผู้ได้รับมอบหมายร่วมกับผู้จัดการสาขาที่ธนาคาร เปิดบริการค้ำเงินอยู่ โดยปกติพนักงานฯ จะทำการติดตามผลในระยะเวลาดังนี้

- ก. ฤดูกาลเพาะปลูกหลังจากเตรียมดินแล้ว
- ข. กลางฤดูขณะที่กำลังบำรุงรักษาและปราบวัชพืช
- ค. ฤดูเก็บเกี่ยวก่อนขายผลิตผล

ในกรณีที่ลูกค้าไม่สามารถชำระหนี้เมื่อถึงกำหนดเนื่องจากเหตุจำเป็นบางประการ เช่น มีอุปสรรคในการดำเนินงาน เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม ราคาพืชผลตกต่ำ ลูกคาต้องแจ้งให้ธนาคารทราบเพื่อขอเลื่อนกำหนดชำระหนี้ออกไป ซึ่งพนักงานของธนาคารจะทำการสอบสวนถึงสาเหตุก่อนที่จะพิจารณาอนุมัติให้ลูกค้ายาวนั้น ๆ

1.5 การเรียกคืนเงินกู้

ธนาคารจะเรียกคืนเงินกู้ทั้งหมดหรือบางส่วนพร้อมทั้งดอกเบี้ย เมื่อปรากฏว่าลูกค้าไม่ได้ปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้กับธนาคาร หรือในกรณีที่ธนาคารเห็นว่าจำเป็นต้องเรียกคืนเงินกู้จากเกษตรกร เพื่อป้องกันความเสียหายอันจะพึงเกิดแก่ธนาคาร ควยสาเหตุดังต่อไปนี้

- ก. เมื่อครบกำหนดสัญญา
- ข. เมื่อผู้กู้นำเงินไปใช้ผิดจากวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในโครงการขอกู้
- ค. เมื่อผู้กู้ไม่ปฏิบัติตามสัญญาหรือเงื่อนไขที่ตกลงไว้กับธนาคาร
- ง. เมื่อผู้กู้มีพฤติการณ์ใด ๆ ที่แสดงถึงความไม่ซื่อสัตย์ต่อธนาคารหรือต่อสมาชิกในกลุ่ม
- จ. เมื่อธนาคารพิจารณาแล้วเห็นว่าสมควรจะเรียกคืน

2. การดำเนินงานสินเชื่อการเกษตรร่วมกับสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท

สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทดำเนินงานสินเชื่อการเกษตรตามแบบธุรกิจเศรษฐกิจตามที่ได้ออกมาแล้วในบทที่ 3 โดยมีธนาคารพาณิชย์ 5 แห่งดังกล่าวเป็นสถาบันปล่อยเงินกู้ให้กับเกษตรกร ธนาคารแต่ละแห่งต่างมีสาขาปฏิบัติการในท้องที่ซึ่งสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทเป็นผู้กำหนดไว้

เพื่อจะให้การดำเนินงานดังกล่าวทั่วถึงเป็นการสะดวกในการติดต่อประชาสัมพันธ์สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทหรือ ร.พ.ช. จึงรวบรวมเกษตรกรในท้องที่นั้นเป็นกลุ่มเกษตรกรทำนองเกี่ยวกับการก่อตั้งกลุ่มเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยให้ชื่อกลุ่มเกษตรกรนี้ว่า "กลุ่มธุรกิจเศรษฐกิจ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท"

2.1 การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มธุรกิจเศรษฐกิจ ร.พ.ช.

การจัดกลุ่มเกษตรกรเริ่มมาแต่ระดับหมู่บ้านก่อน ต่อจากนั้นในหมู่บ้านระดับหมู่บ้านมารวมกันเป็นกลุ่มระดับอำเภอ

สำหรับกลุ่มระดับหมู่บ้านเป็นกลุ่มอาชีพใดก็ได้ ซึ่งอาจมีอยู่เดิมในระดับหมู่บ้าน เช่น กลุ่มชาวนา สมาคมผู้ใช้น้ำ สมาคมชลประทานราษฎร ฯลฯ หรืออาจจัดตั้งขึ้นใหม่ ทั้งนี้ควรมีสมาชิกอย่างน้อย 20 คนต่อ 1 กลุ่ม อย่างไรก็ตามจะไม่รวมถึงสมาคมสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่มีกฎหมายคุ้มครองอยู่แล้ว

สมาชิกในระดับหมู่บ้านก็จะเลือกผู้แทนจากปวงสมาชิกไปเป็นสมาชิกกลุ่มระดับอำเภอ 1 คน ต่อจำนวนสมาชิก 20 คน ส่วนคณะกรรมการบริหารงานระดับอำเภอจะประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการกลุ่มระดับหมู่บ้านทุกกลุ่มโดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาอันประกอบด้วย นายอำเภอท้องที่เป็นประธานคณะกรรมการ พนักงานเกษตรกร ประมง สัตวแพทย์ ฯลฯ เป็นคณะกรรมการ

ร.พ.ช. จะให้ความสนับสนุนในค่านงบประมาณเพื่อก่อสร้างสำนักงานประจำท้องที่ ให้เงินทุนหมุนเวียนเพื่อดำเนินการในระยะแรก รวมทั้งส่งเจ้าหน้าที่ไปประจำเพื่อให้ความแนะนำช่วยเหลือกลุ่มเกษตรกรให้ดำเนินการได้ตามจุดมุ่งหมาย นอกจากนี้ยังจัดประชุมและอบรมทางวิชาการทั้งคานการเกษตรและการใช้สินเชื่อกกรรมการบริหารระดับอำเภอ ผู้นำกลุ่มย่อย และสมาชิกเป็นคราว ๆ ในกรณีที่ถูกกลุ่มเกษตรกรมีฐานะการดำเนินงานมั่นคงมีประสิทธิภาพก็จะส่งเสริมให้จดทะเบียนเป็นสหกรณ์ต่อไปในภายหลัง

2.2 โครงการให้สินเชื่อการเกษตร

ตามแผนงาน: ที่มาของแผนงานธุรกิจเศรษฐกิจชนบทของ ร.พ.ช. คือการให้สินเชื่อการเกษตรแก่กลุ่มธุรกิจเศรษฐกิจ ร.พ.ช. ควบจุดมุ่งหมายที่จะให้เกษตรกรนำไปซื้อวัสดุจำเป็นในการดำเนินธุรกิจเกษตร เช่น ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช พันธุ์พืชและสัตว์ เครื่องใช้ในการเกษตร ฯลฯ การให้สินเชื่อของ ร.พ.ช. มี 2 ประเภท คือ

1. ในรูปของวัสดุการเกษตร ให้แก่เกษตรกรที่กำลังพัฒนาเพื่อสามารถดำเนินธุรกิจเกษตรได้เต็มที่ อันสะดวกต่อการควบคุมการใช้สินเชื่อด้วย เพราะถ้าให้ในรูปของเงินสดแล้วเกษตรกรอาจนำไปใช้บริโภคในครัวเรือนแทนที่จะนำไปใช้ในการเพิ่มผลผลิต

2. ในรูปของวัสดุการเกษตรและเงินสด วัสดุการเกษตรดังกล่าวมาในข้อ 1 เป็นวัสดุการเกษตรสำหรับพืชหลัก อันได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ฝ้าย ส่วนผลผลิตรอง เช่น พืชสวน พืชไร่ หรือการเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ ทาง ร.พ.ช. จะให้กู้เป็นเงินสดเพื่อไปประกอบการเกษตรกรรมเหล่านั้นให้โดยผลเต็มที่ตามเป้าหมาย เงินสดที่ให้ดังกล่าวจึงเป็นการเสริมงานหลักที่ดำเนินการอยู่นั่นเอง

ธนาคารในท้องที่เร่งรัดพัฒนาชนบทแต่ละแห่ง เป็นแหล่งให้สินเชื่อโดยพิจารณาจากคำขอ
 กจากกลุ่มธุรกิจเศรษฐกิจ ร.พ.ช. ในท้องที่นั้น เพื่อเป็นการประกันความเสี่ยงอันอาจจะเกิด
 ขึ้นแก่ธนาคารในการให้สินเชื่อแก่เกษตรกร ร.พ.ช. จึงจัดตั้งกองทุนประกันหนี้เงินกู้ใน 2 กรณี
 คือ

กรณีที่ 1 หนี้เงินกู้ที่สูญจากภัยธรรมชาติ อันเกิดจากฝนแล้ง น้ำท่วม พายุหรือ
 ศัตรูพืชระบาดในท้องที่ทำการเพาะปลูกนั้น ร.พ.ช. จะทำการตรวจสอบขอให้จริงแล้วชดใช้
 ให้เต็มจำนวนทั้งต้นเงินและดอกเบี้ย เมื่อการเสียหายมีขอบเขตตั้งแต่ 25% ขึ้นไปของส่วนเฉลี่ยผล
 การเก็บเกี่ยวในระยะ 5 ปีที่ล่วงมาแล้ว

กรณีที่ 2 ร.พ.ช. จะชดใช้ให้ 1 ใน 4 ของต้นเงินและดอกเบี้ย ถ้ามี
 เหตุการณ์ ในกรณีดังต่อไปนี้ คือ

1. เมื่อผูก (คือตัวเกษตรกร) ถึงแก่กรรม
2. เมื่อผูกอยู่ในภาวะทุพพลภาพ ไม่สามารถทำการเกษตรได้
3. ราคาพืชผลตกต่ำอย่างร้ายแรงจะขายได้ไม่ถึง 75% ของราคาเฉลี่ย

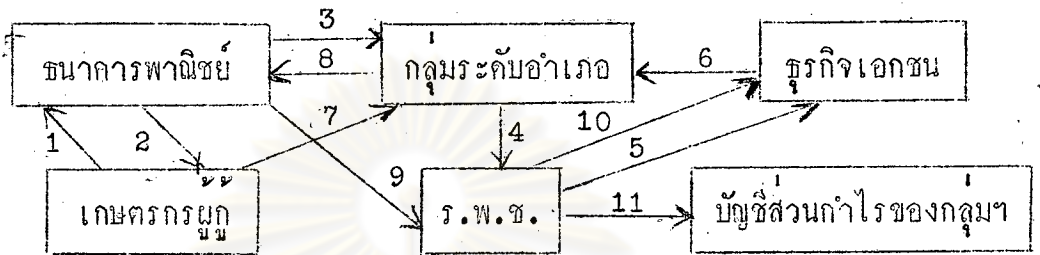
3 ปีล่วงมาแล้วของแต่ละอำเภอ

ข้อตกลงในการประกันหนี้สูญทั้ง 2 กรณีแสดงไว้ในสัญญาที่ทำขึ้นระหว่าง ร.พ.ช.
 กับธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งนับตั้งแต่ปี 2509 เป็นต้นมา จนในปี 2513 ได้มีการประกันหนี้สูญ
 เนื่องจากภัยธรรมชาติแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น และได้วางไว้ในข้อสัญญาเฉพาะกรณีนี้เพียง
 กรณีเดียวนับตั้งแต่ปี 2513 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2516)

อย่างไรก็ตามจากการดำเนินงานที่ผ่านมา สินเชื่อที่ให้แก่เกษตรกรมีการสูญเสียน้อย
 มาก เนื่องจากการควบคุมการส่งเสริมการดำเนินงานการเกษตร เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
 หากเกษตรกรไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดก็อาจจะผ่อนผันเวลาชำระหนี้ออกไป พร้อมทั้ง
 เรงให้มีการส่งเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ในการชำระหนี้ในปีต่อ ๆ ไป ดังนั้น ร.พ.ช. จึงไม่ได้
 ชดใช้ค่าเสียหายแต่อย่างใดให้แก่ธนาคารนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 เป็นต้นมา

2.3 การดำเนินสินเชื่อธุรกิจเศรษฐกิจ เป็นไปตามแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2

การดำเนินงานตามแผนภาพทั้งถ้ามมีดังนี้

1. เกษตรกรขอ
2. ธนาคารทำสัญญา
3. ธนาคารแจ้งรายการวัสดุที่ส่งขายได้ให้เกษตรกรทราบ
4. กลุ่มเกษตรกรแจ้งรายการวัสดุที่ต้องการให้ ร.พ.ช. ทราบ
5. ร.พ.ช. และธนาคารให้สิทธิ์แก่ธุรกิจเอกชน
6. ธุรกิจเอกชนนำวัสดุไปสำรองจ่าย
7. เกษตรกรนำไปส่งขายของธนาคารมาขึ้นเป็นวัสดุ
8. กลุ่มฯ ส่งใบรับวัสดุส่งให้ธนาคารเป็นหลักฐาน
9. ธนาคารโอนเงินค่าวัสดุให้ ร.พ.ช.
10. ร.พ.ช. จ่ายต้นทุนวัสดุให้ธุรกิจเอกชน
11. ร.พ.ช. โอนส่วนกำไรวัสดุเข้าเงินสะสมส่วนกำไรของกลุ่ม

จะไดกลาวถึงขั้นตอนการดำเนินงานสินเชื่อของ ร.พ.ช. ร่วมกับธนาคารพาณิชย์ตามลำดับดังนี้คือ

2.3.1 เมื่อเกษตรกรยื่นคำขอกู้เงิน หลังจาก ร.พ.ช. และธนาคารได้ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มธุรกิจเศรษฐกิจ ร.พ.ช. ในระดับหมู่บ้านและระดับอำเภอเป็นที่เรียบร้อยแล้ว (โดยใช้หลักเกณฑ์และวิธีการจัดตั้งกลุ่มทำนองเดียวกับที่กล่าวมาแล้วในการจัดกลุ่มเกษตรกรของ

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด) ร.พ.ช. และธนาคารเริ่มสำรวจความต้องการสินเชื่อของสมาชิกในแต่ละท้องที่ว่าต้องการนำไปปลูกพืชอะไรเป็นหลัก อะไรเป็นพืชรอง เช่น ในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ซึ่งมีธนาคารกรุงเทพ จำกัด เป็นสถาบันเงินกู้ เกษตรกรต้องการสินเชื่อเพื่อนำไปปลูกฝ้ายเป็นหลัก ชาวไท่คและดำตาง ๆ เป็นพืชรอง ส่วนในท้องที่อื่น ๆ ก็อาจเสนอแตกต่างกันไป

หลังจากสำรวจความต้องการของเกษตรกรครบทุกท้องที่แล้วก็จะมีการประชุมพิจารณา กำหนดวงเงินสินเชื่อระหว่าง ร.พ.ช. และผู้แทนธนาคารต่าง ๆ อาทิเช่น วงเงินสินเชื่อในการปลูกฝ้ายต่อ 1 ไร่

	วัสดุ	เงินสด
ค่าเมล็ดพันธุ์	-	5.-
ยาปราบศัตรูฝ้าย	240.-	-
ค่าเตรียมดิน	-	55.-

เครื่องพญาปราบศัตรูฝ้ายชนิดฉักลมหรือชนิดคันโยก 1 เครื่อง/ไร่ วงเงินสินเชื่อเพื่อการปลูกฝ้ายอนุมัติไร่ละ 300.- บาท และเครื่องพญา 1 เครื่อง

นอกจากนี้ยังกำหนดวงเงินสินเชื่อในการปลูกพืชหรือทำกิจกรรมประเภทอื่น ๆ เช่น เลี้ยงสัตว์ ปลูกหมอน เลี้ยงไหม ฯลฯ เป็นประเภท ๆ ไป ทั้งนี้เพื่อเป็นแบบในการพิจารณาให้วงเงินกู้แก่เกษตรกรตามที่ขอมาในภายหลัง

กลุ่มธุรกิจเศรษฐกิจ ร.พ.ช. ก็จะใช้ทุนดำเนินงานของตนเองประเดิมเป็นเงินฝากต่อธนาคารพาณิชย์ในท้องที่ของกลุ่มนั้น ๆ และจะยื่นคำขอถูพร้อมทั้งแผนการเพาะปลูก พืชชนิดใด ก็ไร ต้องการกู้เงินไปซื้ออะไรบ้าง รวมทั้งรายละเอียดแหล่งสินทรัพย์และหนี้สิน ในทำนองเดียวกับแบบแสดงฐานะของเกษตรกรผู้กู้ของกลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มลูกค้าของธนาคาร ให้แก่คณะกรรมการตรวจสอบประจำอำเภอเป็นผู้พิจารณาในขั้นแรก คณะกรรมการฯ นี้ประกอบด้วยนายอำเภอในฐานะประธานกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการไต่ถาม พนักงานส่งเสริมการเกษตร, ผู้แทน ร.พ.ช. และผู้แทนธนาคารประจำท้องที่

เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบประจำอำเภออนุมัติเรียบร้อยแล้วก็จะมอบให้ผู้จัดการธนาคารประจำท้องถิ่น ๆ เป็นผู้พิจารณาวงเงินกู้ตามวงเงินที่ใดกำหนดไว้ในครั้งแรก สำหรับพืชผลหรือเกษตรกรรมประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว

2.3.2 ธนาคารทำสัญญา เมื่อธนาคารได้อนุมัติเงินกู้รายหนึ่ง ๆ แล้วก็จะเรียกผู้ขอกู้มาทำสัญญาเงินและสัญญาค่าประกันที่ธนาคารประจำท้องถิ่น การทำสัญญาถ่วงเงินรวมกันของกลุ่มเป็นจำนวนหนึ่งตามสัญญาและให้สมาชิกในกลุ่มรับผิดชอบรวมกันในหนี้สินอย่างลูกหนี้รวม

2.3.3 การจัดหาวัสดุการเกษตร หลังจากธนาคารร่วมกับ ร.พ.ช. ได้สำรวจวัสดุการเกษตรที่จะเปิดวงเงินเชื่อแล้ว ก็จะแจ้งรายการดังกล่าวให้กลุ่มฯ ทราบ สมาชิกในกลุ่มจะใช้เวลาประเภทใด จำนวนเท่าใด ก็จะแจ้งให้ ร.พ.ช. ทราบ ร.พ.ช. ในฐานะผู้จัดหาโดยวิธีสอบราคาก็จะจัดหาวัสดุใดแก่พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช และเครื่องฉีดพ่นยากำจัดศัตรูพืชจากบริษัทผู้ค้าส่งวัสดุเหล่านั้น และให้สิทธิบริษัทผู้ค้าส่งนำวัสดุไปส่งให้ที่กลุ่มเป็นการสำรองจ่ายไปก่อน

2.3.4 การเบิกจ่ายวัสดุ เมื่อสมาชิกคนใดรับอนุมัติสินเชื่อจากธนาคารแล้ว ก็ไปรับเอาวัสดุตามใบสั่งจ่ายของธนาคารจากกลุ่มของตนเท่ากับวงเงินที่ได้รับอนุมัติสินเชื่อจากธนาคารในการรับวัสดุดังกล่าว เกษตรกรผู้ถูกต้องลงลายมือชื่อในใบรับวัสดุทั้ง 2 ท่อน ท่อนหนึ่งจะส่งไปยังธนาคารพร้อมกับรายการเบิกจ่ายวัสดุแต่ละรายเพื่อเก็บเป็นหลักฐาน ส่วนอีกท่อนหนึ่งเก็บเอาไว้ประจำตัวผู้กู้เพื่อนำไปชำระหนี้ในภายหลัง

2.3.5 การจ่ายเงินค่าวัสดุแก่ ร.พ.ช. เมื่อธนาคารได้รับใบรับวัสดุจากเกษตรกรเรียบร้อยแล้วก็จะลงรายการบันทึกเกษตรกรแต่ละรายเป็นลูกหนี้ธนาคาร แล้วรวบรวมจำนวนใบรับวัสดุทั้งหมดของเกษตรกรลูกหนี้ เพื่อคำนวณจำนวนเงินส่งชำระค่าวัสดุคืนแก่ ร.พ.ช. หลังจากธนาคารจ่ายเงินค่าวัสดุแก่ ร.พ.ช. แล้ว ร.พ.ช. จะจ่ายต้นทุนค่าวัสดุให้แก่บริษัทผู้ค้าส่งวัสดุ ส่วนกำไรในการขายวัสดุเป็นเงินเชื่อแก่เกษตรกรดังกล่าว ร.พ.ช. จะโอนเข้าเป็นเงินสะสมส่วนกำไรของกลุ่ม

2.3.6 การชำระหนี้เงิน ในกรณีที่เกษตรกรผู้กู้ชำระหนี้โดยการขายข้าวให้ แก่กลุ่มเกษตรกรระดับอำเภอ ๆ ก็จะมีเสนาราคาขั้นต่ำในการรับซื้อข้าวล่วงหน้า หลังจากที่ได้ตกลง กันเรียบร้อยแล้ว เกษตรกรผู้กู้ก็จะส่งมอบข้าวเปลือกให้แก่กลุ่มเกษตรกรระดับอำเภอ โดยจะต้อง ลงลายมือชื่อไว้ในใบสำคัญ 3 ทอน ซึ่งมีข้อความว่า ให้ไซขาวของคนเป็นการชำระหนี้เงิน เกษตรกรผู้กู้ถือไว้ฉบับหนึ่ง ให้กลุ่มเกษตรกรฉบับหนึ่ง และอีกฉบับหนึ่งพร้อมควมรายการรับซื้อ ข้าวส่งไปยังธนาคาร เมื่อธนาคารได้รับเงินคนพร้อมทั้งคอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 12 ต่อปี จากกลุ่มเกษตรกรระดับอำเภอก็จะลงลายมือชื่อลบน้ เกษตรกรผู้กู้ กรณีที่เกษตรกรนำผลิตภัณฑ์ไป ขายให้แก่อีกคนอื่น ๆ แลวนำเงินมาชำระหนี้โดยตรงก็ได้ แต่จะต้องแจ้งธนาคารทราบล่วงหน้าตามกำหนดในสัญญาเงิน

2.3.7 การติดตามชำระหนี้และการผ่อนผันการชำระหนี้ เจ้าหน้าที่ธนาคาร ประจำท้องที่ร่วมกับพนักงาน ร.พ.ช. เป็นผู้ติดตามทวงถามหนี้ ในกรณีที่มิได้ชำระหนี้เป็นอันเป็น เหตุใหญ่ผู้กู้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ภายในกำหนดก็อาจจะผ่อนผันให้ชำระหนี้ได้ภายในระยะเวลา อันควร แต่ต้องไม่เกิน 1 ปีนับแต่วันถึงกำหนด

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย